
MEDLEMSBLAD

100-ÅRS-JUBILEUM

Det er i år 100 år siden Austmarka fikk telefonsentral, vi markerer dette med artikkel i bladet og telefonutstilling på Tunet.

På Tunet blir det også gudstjeneste, "potetarrangement" og dugnad på torsdager. Det blir omvisning ved Sikåa, og en to-dagerstur til Tyllidalen. Les om alt dette i Nytt fra laget.

Ellers skulle det være variert stoff i dette nummeret, takket være flinke bidragsytere. Vi har fortsatt noe stoff liggende, men det trengs stadig mer!

Det er kommet 5 nye medlemmer siden sist, og flere er i vente. Kontingentinngangen er bra, noen få etternølere får ny purring.

God sommer!

Nr. 73

Juni 1997

NYTT FRA LAGET

Tur til Olsokspelet i Tyllidalen.

Fredag 25. juli reiser Historielaget til Tyllidalen øst for Alvdal. Avreise med buss fra Austmarka S-lag kl. 16.00 og fra Kongsvinger stasjon kl. 16.30.

Lørdag skal vi overvære Ola Jonsmoens olsokspill "Dei urolega av hjarte". Det er anledning til å delta i en 15 km lang pilegrimsferd før forestillingen. Før hjemreise søndag 27/7 besøker vi Aukrustsenteret i Alvdal.

Innosjeringen blir enkel på ei seter, men forhåpentligvis med en sjarm av villmark og seteridyll. Ta med sovepose, kniv/gaffel og glass/kopp.

Prisen på turen er ennå litt usikker og avhenger av hvor mange som blir med, men jeg håper at ca. 600-700 kroner skal rekke til buss, overnattinger, billetter, to frokoster og middag lørdag.

Dere er velkomne til å melde dere på snarest til Oddvar, tlf. 62828246 eller Åge, tlf. 62828147.

Åge.

Gudstjeneste.

Søndag 8. juni holdes friluftsgudstjeneste på Bygdetunet klokka 13.00. Knut Kind forretter.

Underholdning ved Morten Berget, fløyte. Anne Torp, sang. Jan Erik Stensrud, orgel.

Orientering om Bygdetunet.

Ofring til menighetsarbeidet - kaffesalg.

Telefonutstilling.

I forbindelse med Austmarkadagen lørdag 28. juni blir det utstilling av telefoner på Tunet. Tidligere telesjef i Kongsvinger, Rolf Køste, vil bistå laget med å vise telefonapparater fra 1800-tallet og fram til i dag. Hvis du har et gammelt telefonapparat, vil vi gjerne låne det den dagen for å vise det fram.

Utstillingen er en anledning til å markere at det i år er 100 år siden det ble opprettet telefonsentral på Austmarka. Også Bråta-stua på Tunet har

telefontradisjoner fra 1800-tallet. Lærer Ødegaard sa opp telefonabonnementet da han flyttet derfra i 1901!

Arrangement ved Sikåa 5. august.

Konservator Kari S. Jacobsen vil i samarbeid med Historielaget ha omvisning ved Sikåa tirsdag 5. august. Dette blir annonsert i Glåmdalen.

Torsdag er dugnadsdag.

Laget trenger hjelp av medlemmene for at det skal bli noen framgang i arbeidet på Tunet. Torsdager fra kl. 9.00 samles de som har anledning til en innsats. Møt opp, det alltid noe vi trenger hjelp til.

Gaver til laget.

Fra Reidar Amundsen har vi mottatt en pantobligasjon fra Oset, en huspostill fra Østerby (1895), tre legebøker, ei merkeøks og en postsekk fra krigens dager.

Fra Wenche Lønhøiden har vi fått ei rottefelle fra Sørli (saksefelle).

Fra Bjørn Utgården har vi fått to trillebærer, to stekkekorger, et vaffeljern, et lagget kar, diverse småting.

Følgende har i tillegg til kontingenten betalt som gave til laget:

Rolf Risborg kr 250. Herdis Amundsen, Eivind Raassum og Bergljot Rønning, alle kr 50.

Hjertelig takk!

Potethistorie.

Historielaget og Håndverkslaget har gått sammen om et prosjekt som skal beskrive potetens historie på Austmarka og gamle matretter basert på poteter. Prosjektet blir avsluttet med et arrangement på Tunet sist i september.

Nye medlemmer.

Solveig Svarverud, Rykkinn, Arne Eikåsen, Elverum, Arne Vikertorpet, Arne Normann Westbye, Steinar Skoglund, alle Kongsvinger.

Å ISLANDI ERU MØRG ELDFJØLL

Så er Islandsturen over, og inntrykkene har stabilisert seg så noenlunde. En dags flystreik på Island gjorde det noe problematisk før vi kom av sted 4 dager etter planen.

Men da vi først var plassert i bussen fra Austmarka klaffet alt. Opplegget, timingen, en humørfyllt og kunnskapsrik guide, en dristig bussjåfør, god innkvartering inkludert to døgn i tidligere arbeidsbrakker fra kraftutbygginga i "ødemarken", god mat og sammensveiset reisefølge gjorde oppholdet spennende, lærerikt og varierende.

Guiden som fulgte oss hver dag, imponerte med inngående kunnskaper om Islands geologiske utvikling og landets kultur- og samfunnshistorie. Han krydret på med utdrag fra Njåls saga og Snorre slik at vi nesten så Gunnar fra Hlidarende da vi besøkte stedet.

Inntrykkene var overveldende når vi så lavaområder, geysirer og "heitur pottur", fossefall, vulkankraterer, men også store jordbruksområder og moderne gårdsbruk. Et rikt fugleliv og bading i bl.a. "Den blå lagune" kan også nevnes.

Den nære tilknytningen til Norge ble dokumentert gjennom museumsbesøk, gjennom historien fra sagatiden, men også møte med islendinger som kunne fortelle om slektninger i Norge og møte med norske jenter som arbeidet på Island eller var gifte med islendinger.

Reykjavik imponerte også som storby, og med mye fin arkitektur og stor trafikk. I det hele tatt var Island Annerledeslandet for å stjele et uttrykk fra Lundteigen.

For å avslutte i tradisjonell norsk stil fra skolen: Alle 35 deltakere sies det hadde vært en fin tur.

Så kan dere finne ut hva overskrifta til beretningen betyr.

O.J.

AUSTMARKA TELEFONSENTRAL 100 ÅR

Høsten 1877 ble den "talende og syngende Telegraph" framvist offentlig i Norge. Den første private telefonforbindelse ble lagt mellom kontoret og lageret til H.E.Heyerdahl i Christiania. En vesentlig del av utbygginga

av lokaltelefonen i Norge skjedde i privat regi, og i byer og bygder ble det etter hvert startet telefonforeninger og -selskaper.

Utviklingen i vårt distrikt er utførlig beskrevet av Arne E. Sorknes i boka "100 år med telefon i Kongsvinger og Solør 1887-1987". Like interessant og opplysende for vår bygd er en samling av dokumenter og originalkorrespondanse som Halvor Thomassen har kommet over. Hans oldefar - Ole Andreas Gundersen Solberg - var primus motor i arbeidet med å få telefonlinjer til "Østmarken". Halvor har en del av hans papirer.

I 1886 ble Kongsvinger og Solør Telefonforening stiftet, og det var denne forening O.A.G.Solberg måtte forholde seg til. I et brev datert 7. mars 1890 skriver O.A.G. bl.a.:

"Undertegnede O.A.G. Solberg erklærer mig herved villig til at deltage i Udgifterne ved Anlæg af Telefon fra Kongsvinger til Østmarken - om fornødigvis med indtil 300 - tre hundrede Kroner. Selvfølgelig betaler jeg derefter den aarlige Kontingent".

Tilsvarende søknad sender Meldal Johnsen på Pramhus den 30. mai 1890, der heter det bl.a.: "Undertegnede indgaar herved paa at tilskyde et Beløb af indtil 100 - et hundrede Kroner til Telefonanlæg Kongsvinger-Aabogen-Østmarken dog saaledes at jeg betinger mig at levere de Telefonstolper som fornødiges over min Eiendom."

Det løsner.

Spørsmålet om telefonlinje til Østmarken ble en gjenganger på direksjonsmøtene fra 1890 og utover. Men så på et møte 17. okt. 1894 drøftet man anlegget av linjen til Østmarken. Den 13. des samme år ble det på direksjonsmøte opplyst av formannen at linjen fra Kongsvinger til Aabogen og videre til Holmen på Østmarken var "istandbrakt og tatt i brug". (O.A.G. hadde oppnådd noe skjønner vi). Den 21. des. 1895 ble skrivelse fra A. Braaten om telefon til Skullerud Dampsag behandlet. Direksjonen besluttet "at der ingen Centralstation bliver at anlægge paa Østmarken". Man anbefalte "aktieselskapet Lier, Varald & Bogen at anlægge en særskilt Traad Aabogen-Pram og derefter sætte sig i forbindelse med Thomassen eller Solberg som 3die Mand paa denne Linie".

Direksjonsmøte 13. aug. 1896 behandlet søknad fra flere beboere på Østmarken om anlegg av Centralstation ved Holmen på Østmarken. Den foreslåtte sentralen ville få 8 abonnement hvorav 3 eksisterende til

"Aabogen Centralstation". Direksjonen fant at Centralstation ble lagt på Østmarken, men dette måtte Generalforsamlingen avgjøre.

Østmarken Centralstation skal bygges.

Så endelig! I direksjonsmøte 28. okt. 1896 ble det besluttet å opprette Centralstation på Østmarken. Det var tegnet 6 nye abonnement til denne sentralen. Vilkåret var at den gamle linjen til Solberg og Thomassen ble knyttet til sentralen, og at foreningen ikke påtok seg vedlikehold av linjen til Varaldbakken og Mitandersfors. Videre måtte det skaffes "Centralstation for 5 aar for 50 kr. og 10 kr for ny abonnent som for Brandval".

Det lå et langvarig og nøysomt arbeid fra O.A.G.'s side bak denne beslutningen. Fra 1890 til 1898 kan vi følge korrespondansen O.A.G. hadde med Kongsvinger Solør Telefonforening, med potensielle abonnenter, med bidragsgivere, med leverandører av materiell osv. Det var ikke enkelt å få inn nok penger til materiell, og O.A.G. sendte søknad om bidrag til bl.a. Vinger Sparebank og Kongsvinger Brændevinssamlag. I brev datert 25. sep. 1897 skriver han:

"Jeg tillater mig herved høfligst at bede den ærede direktion for Kongsvinger Brændevinssamlag om at de til Østmarken-telefonen bevilgede 200 Kroner maatte blive udbetalt".

I nytt brev av 28. febr. 1898 skriver han:

"I tilslutning til mit tidligere andragende og øvrige skrivelser om bidrag af 200 Kroner til oppførelse af Centralstation og forlængelse af telefonlinjen til Brødbøl i Østmarken, tør jeg hermed atter høfligst henstille til den ærede Bestyrelse at fatte bestemmelse om at de allerede bevilgede beløb bliver udbetalt til anvendelse i ovennevnte øjemed".

Han minner om at telefonen har vært i virksomhet et år og at foreningens på Østmarken skylder 400 kroner. Lenger ut i brever skriver han:

"Som en kjendt sag, vil jeg dog ikke undlate at bemerke at Samlaget har en ikke ubetydelig afsætning til Østmarken, der - dessverre - rekvireres gjennom telefonen. Ennvidere skal jeg høfligst tillade mig at andrage om yddeligere 200 kroner til forlængelse af telefonlinjen til Kjærret, idet man saavidt mulig skal søge at faa ogsaa denne linje oppført".

B. Iversen første bestyrer.

7. november 1896 skrev B. Iversen under kontrakt hvor han erklærte seg villig til "at overtage Centralstationen paa Østmarken". Lønna var kr. 50 pr. år samt tillegg på kr 10 for hver ny abonnent.

Sentralen ble tatt i bruk i 1897. Vi kan feire 100-årsjubileum i år.

Da sentralen ble tatt i bruk, var det 7 abonnentlinjer og tilsammen 7 abonnenter. Dessuten var det en linje til Aabogen Central.

Abonnementfortegnelsen pr. 1. mars 1899 viser for Østmarken Central:

- 7 Gran, Karterud
- 5 Gran, Hans, Skydsstation
- 9 Kjær & Co, Mitandersfors (b Holm)
- 6 Kjær & Co, Dampsag Skullerud
- 4 Larsmon, C, Brugseier
- 8 Solberg, Karen Frue, Brødbøl
- 2 Solberg, O.A.G. Landh. & Trælasth.
- 3 Thomassen Do & Do
- 9 Ødegaard, Lærer (Kjær & Co)

Bestyrere/Stationsholdere.

Etter B. Iversen kom Martha Iversen. 1. mars 1905 underskrev hun kontrakt på "Betjening af Centralstationen ved Østmarken Central". Ekspedisjonstid var fra klokka 8 form. til klokka 9 aften. Søn- og helligdag fra l. 9 til 10 form. og fra kl. 4 til 6 efterm. Svareplikt "den hele nat mod et extragebyr af kr. 0,50 for hver gang".

Martha bestyrte sentralen i 28 år, og 18. okt. 1925 vedtok direksjonsmøtet "at bevilge henne et gratiale stort kr. 500,00 - fem Hundrede Kroner for udmerket Bestyring i disse Aar".

7. aug. 1925 underskrev Andreas P. Skullerud "Kontrakt og Instruks for betjening af Østmarken telefoncentral". Lønna var kr. 750 pr. år.

Fra 1939 ble Østmarken forandret til Austmarka som betegnelse på sentralen.

Marie Skullerud er nevnt som bestyrer i 1942 med forslag om lønnsøkning til kr. 1500. Antall abonnenter var da 50.

Fra samme året overtar Eli Gran sentralen med tittel Stasjonsholder. Eli styrer sentralen til 1952 da Anna Brunsell overtar. Hun betjente sentralen til 1970 da automattelefon ble innført.

Kongsvinger -Solør Telefonforening ble innløst av Staten ved Telegrafverket 1. nov. 1949.

Til slutt en samlet oversikt over de som var bestyrere/stasjonsholdere ved "Østmarken Telefonsentral":

1897 - 1906 B. Iversen
 1906 - 1925 Martha Iversen
 1925 - 1942 Andreas P. Skullerud
 1942 - 1952 Eli Gran
 1952 - 1970 Anna Brunsell

O.J.

OLIVIA OLSEN BOLI OG HENNES SLEKT

Det er morsomt og interessant å lete etter sin slekt, men også tidkrevende. Derfor anbefaler jeg alle å spørre foreldre, besteforeldre m.v. om foredrenes opprinnelse, data og bosted. Notér det ned, for det kan hende du vil være glad for det senere i livet, bl.a. for dine barn eller slektninger. Det letter deg for mye møysommelig arbeid senere.

Som barn syntes jeg det var trygt og godt med besteforeldre, men spurte dem aldri om hvor de var født eller hadde bodd senere i livet. De var der "da og nå", og det var nok for meg. Men så fikk jeg en sønn som ett hvert ville vite noe om slekten, og da skjønnte jeg at det var lite jeg visste. Ballen begynte sakte å rulle.

Min farmor ble født på Austmarka 13/4-1877 og døde i Oslo 20/2-1970. Hun fikk navnet Olivia Olsen Boli og gikk på Skullerud skole, læreren var B. Iversen. Jeg følger hennes slekt noen ledd i rett linje bakover:

Foreldre:

Sagm. v/Vandsag Ole Erlandsen Boli, 1848-1918, fødested Svensrud, g. 1873 m. Anna Marie Jakobsdtr. 1851-1922 fra Ø. Hernæs, S.Odal

Erland Erlandsen Gylterud 1817-1886 (Svendsrud)
 g. 1843 m. Olia Hansdtr. 1823-1916 fra Ø. Aaklangsberget

Erland Olsen Gylterud, 1792-1856
 g. 1812 m. Kari Arnesdtr. Østgaarden, 1792-1870

Ole Erlandsen Søstua Gylterud, 1753-1808
 g. 1785 m. Ingebor Olsdtr. Skullerud, 1765-1847

Erland Hansen Gylterud, 1720-1755
 g. 1750 m. Gubiør Olsdtr. Kolbjørnsrud, 1726-1787

Hans Erlandsen Gylterudhaget, 1692-1765 el.68 (Gjermshus Ø.)
 g. 1719 m. Anne Syversdtr. 1692-1766

Erland Audmundsen (Gudmundsen) Gylterud, ca 1654-1694, (Gjermshus Ø.), g.m. Magnhild Arnesdtr. Trandum, 1658-1731 (Pramhus)

Gudmund (Audmund) Hansen, Gjermshus Ø. i Vinger.

Jeg vet lite om min farmors barneår, men at hun kom fra enkle kår med arbeidsomme og nøkterne foreldre er uten tvil. Hennes søsken:

Emma, 1874-1955, 82 år.	Mathilde, 1875-1959, 84 år
Olivia, 1877-1970, 93 år	Jakob, 1879-1941, 62 år
Ole, 1884-1979, 95 år	Karen, 1885-1941, 56 år
Hans, 1887-1972, 85 år	Amund, 1890-1965, 75 år
Mina, 1894-1982, 88 år	Elida, 1898-1914, 16 år

De fleste ble gamle, så det var nok en sterk slekt.

Som ungjente reiste farmor til Oslo foe å tjene til livets opphold som strykerske. Sammen med sine to eldre søstre bodde de på hybel bl.a. i Fredensborgveien. Når og hvor hun traff Thorvald, født 1877 og som ble hennes mann, vet jeg ikke. Farfars slekt kom fra Jevnaker og Ringerike. De giftet seg ca 1900 og fikk 8 barn. Min far ble født 15/1-1901, var eldst og fikk navnet Olav Trygve.

Jeg opplevet farmor som litt streng. Minnes at jeg syntes hun sang så rart. I ettertid vet jeg det var stev og skillingsviser.

I 1988 var jeg for første gang på besøk hos fars fetter Hans Amundsen på Kongsvinger. Han kjørte meg til Svendsrud, Gylterud, Boli og på kirkegården m.v. Et hyggelig og interessant besøk ble det også hos fars tremening Jenny Melgård. Her skulle jeg hatt en båndopptager.

Herdis Amundsen.

(I neste nr. følger en artikkel av Arve Haugen om Bolihaugen)

DA TATERGAMPEN MISTET RUMPA

Det var en kald og ufyselig regnværskveld i midten av september at det kom kjørende et taterfølge som svingte inn til "Sømyra". De bad om å få husly for natten, og etter å ha fremført sine vakre bønner ble det til at de fikk overnatte i veslestua. Etter alle takksigelser, og Guds velsignelse, fikk også tatergampen plass i sommerfjøset, like oppunder "Køllberje".

Dette var uheldigvis under den verste fangst-tiden på trost, og hos Olaf Thomassen betalte de opptil 5 øre trosten. Det var derfor en vanlig fangst-metode blant ungdommen at de satte ut doner og fanget trost.

Doner eller trostbåger er laget av bjerkeklyper, vinkelknekket i nedre ende og flettet sammen til en ramme. Nederst ble det festet en dobbeltsnare laget av hestetagl, og til lokkemat en liten klase med rognebær.

Det spurtes raskt blant ungdommen på Austmarka når det hadde kommet "resande" til gards. Det var også tilfelle denne gangen, og det hadde møtt fram både ungjenter og -gutter for å se og høre hva taterne hadde å berette. Likeså var tatervisene svært populære.

Blant de frammøtte ungdommer fantes også trostjegere. Disse hadde ganske raskt registrert tatergampens prektige rumpe, velvokst med tagl. Dette viste seg også å være tatergubbens stolthet, og for de av guttene som dristet seg frampå for å be om litt tagl til doner, var svaret blankt nei.

Tre av trostjegerne planla derfor i største hemmelighet en aksjon mot tatergampen denne natten.

Så snart taterfølget hadde gått til ro for natten, og ungdomsflokken hadde gått hver til sitt, gikk jegerne til aksjon. De bevæpnet seg med en

lang stang (hakaskaft) og en Kvernlandsljå. Den mest dristige demonterte ljåbladet fra orvet, og klatret opp reisverket mot røstet. Derfra ålet han seg utover hanabjelken inntil han befant seg i passe stilling over hesten.

Den andre befant seg på lesiden utenfor fjøset og møkkagluggen, og førte stangen forsiktig gjennom gluggen i retning mot hesterumpa, for så å lette opp denne slik at skjæreren fikk tak. Den tredje hadde vaktholdet.

Det ble et forferdelig lurveleven da stanga berørte rumpa. Hesten slo med bakbena så flisene føyk både fra gulv og vegger. Til slutt lykkedes skjæreren å få tak i rumpa, og aksjon hestetagl var gjennomført med vellykket resultat.

Det var et sørgelig syn som møtte tatergubben da han kom for å hente gampen sin denne morgenen. Det var en skakkskåret og vandalisert hesterumpe, og det hang kun igjen et ti-talls tagl av det som var igjen av rumpa.

Det var en rasende tater som pakket skinnsekken sin og forlot "Sømyra" denne formiddagen. Vi som var tilstede ved avreisen kunne høre at han svor eder og forbandelser over rampegutta på Austmarka, inntil han ble borte over Åserudrinna.

Amund Eng

FLYTTING AV HUS

Som et apropos til husene som er flyttet til Tunet på Austmarka kan nevnes at det har vært flyttet hus i bygda så lenge vi kjenner til. F.eks. i gamle tømmerlåver kan vi se at tømmeret har vært brukt i andre bygninger. Fra dette århundret vet vi om en del hus som er flyttet her i bygda, og vi vil ha en serie i bladet i tiden framover.

Huset i Persbråtan ble flytte til Haugli og satt opp av Martin Åberg i 1937 - 38.

Etter Syver Gammelorpets død ble huset i Gammeltorpet flyttet til Rinterud og satt opp av Laurits Fagernes ca. 1925.

Kirkestuen ble kjøpt av Arne Nordheim i 1922 og flyttet til Møkeren. Prisen var 2500 kroner, men pga husets dårlige forfatning ble prisen satt ned til 2000 kroner. I dag er huset falleferdig.

Jernbua ved spikerverket i Sikåa ble flytte av Einar Fjeld Li ca 1937 og brukt til våningshus.

Huset på det nedlagte heimet Øster ved Varalden ble flyttet i 1913 til Sydhagen. Martin Gundersen og hans far Gunder Haagensen (73 år) dro tømmeret til hele huset på hver sin kjelke over Varalden og Møkeren. De ble overrasket av 20 cm bløt snø på heimvegen og holdt på å slite seg for-dervet. Det nye heimet og familien tok navnet Øster etter flyttingen.

Kjenner du til hus på Austmarka som er flyttet og ca. årstall, så gi meg gjerne beskjed om det.

Åge Sørmoen

FRA UTGÅRDSKJERRET TIL MISJONSMARKEN I AFRIKA

Anders Løf i Vällingby, Sverige, har ei rot til Utgårdskjerret. Det var Amund Amundsen Utgårdsherget f.1808 som ble gift med Kari Amundsdr. Utgårdsherret f.1819. Paret fikk barna Amund 1851, Eli 1854, Christian 1858 og Ragnhild 1860. Muligens kan det også ha vært ei Karin.

Ragnhild ble gift med en svenske, bosatt på Gaustad i Eidskog. Det er her Anders kommer inn.

Eli ble gift Långström i Eda, to sønner. Eli døde i begynnelsen på 1950-åra, begravet på Eda kirkegård. I forbindelse med arbeidet til denne artikkelen ble det fortalt at det var Eli som ble misjonær og forsvunnet blandt kannibaler. Dette var altså ikke noen sannhet.

Det var broren Amund som ble misjonær. Kom til Stockholm hvor han gikk i bibelskole hvor han møtte Kristine Viktander. Det ble gifting, og etter endt studie gikk de ombord i en båt som førte dem fram til misjonsmarken i Afrika. På overfarten ble det familieførøkelse, et pikebarn kom til verden i en lugar.

Christian ble møller. Han arbeidet på Blaker, der ble han gift med Anne Arnesdr. f.1862, og hadde to døtre i dette ekteskapet. Som enkemann flyttet han til Bergen, og ble gift på nytt. Døtrene fra første ekteskap emigrerte til USA. Den ene av dem ble en kjent sangerinne der over.

Finn Sollien

CHRISTIAN CARLSEN HVITSANDTANGEN

Her følger et utdrag av avslutningen på Wenche Lonhoidens slekts-historiske fortelling. De første delene står i blad nr 53 t.o.m. nr 56, og i nr 72.

Carls farfar har jeg ikke funnet så mye om, men etter brevveksling med slektsforskere i Danmark har jeg fått fram det viktigste. Carls farfar het Constantin Gottlob Voigt. Han ble født ca. 1736 i Danzig (nå Gdansk) i Polen. Constantin var antakelig av tysk slekt. Han tar kirurgisk eksamen i 1764, og er året etter "grevelig chirurgus" i Lyngaa i Danmark. Samme året gifter han seg med Marie Magdalene Piccardi(n). Henne vet jeg ingenting om, det er mulig hun bodde i København før hun giftet seg. I 1768 flytter familien til København. Constantin dør i 1770, bare 34 år gammel. Og her stopper den røde tråden fra Christian Karlsen Hvitsandtangen til hans oldefar Constantin, for det blir nok vanskelig å finne noe om Constantins foreldre i Polen. Men det går jo an å prøve.

Carls mor var heilnorsk på sin fars side, i motsetning til Carls far. Hun het Anne Margrethe Schytte Winter, og ble født på Eker i 1772. I 1794 giftet Anne Margrethe seg med buntmaker Johan Gottfried Schwenke fra Drammen. De fikk en datter, Sophie, som altså var Carls halvsøster. Johan Schwenke dør allerede i 1796, og i 1798 gifter Anne seg med Anton Erhardt Voigt. I 1799 fødte hun sitt andre barn, altså Carl.

Anne Margrethes slekt har jeg funnet en del om. Hennes far het Nils Winter, han var brukseier på Nordre Hoen. Far til Nils het Claus Winter. Fra hans mor Annechen Winter går slekten rett bakover med sorenskrivere, kongelige fogder, betydningsfulle godseiere, helt tilbake til Thore Reidarsønn, som ble født ca. år 1320. Winterslekten eide på 1300-1400-tallet store jordeiendommer på Eker, bl.a. det store Hoengodset. Slekten har gjennom tidene giftet seg med folk fra de gamle norske adelige slekter som Kane, Botner på Høland og Tordenstjerne. Navnet Winter er troligvis kommet av navnet "Veterlid", som betyr vinterfarer.

Anne Margrethes farmor het Helene Ottmarsdatter Elligers. Elligerslekten er opprinnelig dansk, men Anne Margrethes tippoldemor giftet seg med en vinhandler Jens Ibsen og flyttet til Norge.

Anne Margrethes mor het Dortha Pedersdatter Tyrholm og ble født i 1746 på Eker. Hun var datter av brukseier Peder Tyrholm og Maria Christina Rieber. Maria Christinas far het Thomas Woidemann Rieber, født 1713, han var kaptein.

På Dorthes fars side finner jeg at hennes farmor het Boel Sophia Røyem som var datter av amtmann i Mandal, Claus Nilsen Røyem, og Else Marie Dop. Dorthes farfar het Nils Fredrik Tyrholm, født 1644. Han var sønn av Iver Nilsen Tyrholm og Alhed Sørensdatter Moss. Iver var i sin tur sønn av Niels Lauritzen Tjurholmen, som var fra Bohuslen i Sverige.

Så alt i alt kan man si at det flyter mye forskjellig blod i våre årer.

Wenche Lønhøiden

BORTHUSKOIA

Høsten 1936 var jeg med til Varaldskogen på tømmerkjøring. Gulbrand og Arne Mobekk var også med. Vi fikk beskjed om å reise til Borthuskoia.

Jeg skal prøve å gi en beskrivelse av den nevnte koia:

Den sto i skogen, syd for Borthus. Koia var laftet av tømmer. Størrelsen, tror jeg, var ca. 4,5 x 5 meter. Det var jordgulv under briskene som var langs begge langveggene. Mellom briskene var det lagt et gulv som var ca. 1,5 m bredt.

Midt i koia stod det en liten komfyr, og så var det et matbord i den ene enden, under det eneste vinduet som var der. Det var ingen brønn der, var tok vi fra en bekk. Det var ingen utedo der, heller.

Da vi kom til Varalddammen, lesste vi over fra vogn til slep, og kjørte siden over Sikåberget til koia. Vi kom frem sent på kvelden.

Det var 8 skogsarbeidere der fra før, så nå ble det 12. Det var Gulbrand Mobekk, Arne Mobekk, Karl Sjøvika, Thorvald Brunsberg, Aksel Sørensen, Lauritz Strandseter, Martin og Einar Solbergseter, Annar Rundhaug, Henrik Nabben, Edon Rundhaug og Trygve Nilsen. Karinus Rogstad lå der også en til to ganger i uka. Han var avmåler.

Det ble trangt om plassen da tolv mann kom inn i brakka om kvelden. Bløte klær var det vanskelig å få tørket, og det var heller ikke godt å få laget mat på den lille komfyren. Vi kokte poteter i en felles gryte, og de

fleste stekte flesk. Da det dampet fra potetgryta og røk fra fleskepanna, var det vanskelig å se de andre i brakka. Det var ikke plass til alle ved det lille bordet så mange måtte spise ved sengeplassen sin i det svake lyset fra en liten parafinlampe som hang i taket.

T.N.

JAKTHISTORIE FRA HERSJØLIA

I første på 1960-tallet fartet jeg vidt omkring på rypejakt. Jeg hadde dengang en engelsk setter hanhund som ble kalt Prins.

En dag i sommerferien da jeg ferierte i hytta på Austmarka inviterte jeg Lars Nytomta til en kopp kaffe, og for å bedømme hunden min. Lars viste ingen begeistring for engelske settere. For han var det kun Tyske Vorstere som var godt nok til jakthunder. Sjøl hadde han en tysk vorster som led navnet Maja. Det kom heller aldri på tale med andre rasehunder der i gården. For å markere sin påstand kom han med følgende jakthistorie:

Det hadde pågått en langstrakt jakt i Hersjølia på en gammel, steril tiur, som ingen hittil hadde lykkes med å felle. Det var en kjempe som det ikke syntes å bite haggel på.

"En dag jeg og Maja var i området og jaktet, fikk plutselig Maja stand på tiuren. Jeg smøg meg stille inn til Maja og kommanderte henne forsiktig fram. Idet tiuren lettet, tok jeg ingen sjanse, men fyrte av begge løpene i rask rekkefølge.

Det ble en fulltreffer. Kjempen la sammen vengene sine som en salmebok og stupte rett i Hersjøen. Jeg gav Maja signal, hun bare smattet i skjegget og kastet seg rett i sjøen. Tiuren var så stor at det var med største anstrengelse at hun klarte å komme til lands med fuglen".

Da Lars berettet sin jakthistorie så han meg rett inn i øynene, med sine store isblå, uten å blunke. Det var som å se inn i et Fatamorgana av jakt-dramaet i Hersjølia, og den gamle ærverdige tiuren som foldet sine venger for siste gang, lik Landstads reviderte.

Amund Eng

17. MAI PÅ AUSTMARKA FOR 99 ÅR.SIDEN

(Fra Indlandsposten 20. mai 1898)

Skolebornene fra 3 af Østmarkens Kredse og Mengkrokens Kreds i Brandval samledes ved Skullerud skole, hvorfra de gik i Tog Kl. 2 ledsaget af Lærerne Iversen, Ødegaard, Hovik og Berner-Nilsen. Toget gik først til Gaarden Skullerud og derfra op i "Holmelia", saa derfra til Ordfører Larsmoen, hvor man gjorde Stans for at hilse. Derefter togede man tilbage til Skullerud Skole, og her holdt Kirkesanger Iversen en Tale j Skolebornene i Anledning Dagen. - I Toget deltog ca. 200 Born.

Ut paa Eftermiddagen begyndte man Præmieskydning i Skytterlaget, og da den var tilendebragt, holdt Redaktor Kleiveland 17de Mai-Talen, der modtoges med Applaus. Skytterlagsformanden, Julius Iversen, takkede for Talen. Denne Tak blev besvaret med et af Kleiveland udbragt: Leve Fædrelandet.

Derefter gik man over til Dansen, som gik meget livlig og godt til ud paa Morgensiden.

En Ting skal ikke glemmes fra denne 17de Mai-Fest, og det er noget, som nu skal fortælles: En Mand havde kjøbt nogen Hundrede smaa rene Silkeflag til at bære paa Brystet, og disse blev delt ud gratis til Deltagerne i Festen. Vistnok er det en Smaating, det er saa, men det horer til de Smaating, som vidner om Omtanke og Interesse. Paa Østmarken var det godt Veir hele Dagen.

Ved F.Å.

Utgiver: Austmarka Historielag

Redaksjon og ekspedisjon:

Finn Åberg

Meltzersgt. 3

0257 Oslo

Tlf. 22 44 54 52

Medlemskap koster 50 kr. året.

Betales til

Austmarka Historielag

2224 Austmarka

Postgiro 0814 3552056

Trykt i 350 eksemplarer